

Turan Yazgan: Kalbi Türkiye’de, Gönlü Türk Dünyasında Olan Hocam

Dr. Mustafa Aksoy

Genel olarak insanların ölümünden sonra hep güzel ve abartılı sözler söylenir. Bu yazımla ilgili olarak bazılarınız öyle düşünebilir. Ancak aşağıdaki yazı bizzat şahit olduğum ve gönlümün tasdiklerinden ibarettir.

Rahmetli hocamla aktif tanışıklığım “Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi” (İlk sayısı: Temmuz-Ağustos 1979), “Türk Dünyası Tarih ve Kültür Dergisi” (İlk sayısı: Ocak 1987) ile başladı.*

1988-1989 öğretim yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Yapı Sosyal Değişme Ana bilim dalında yüksek lisans yapmaya başladım. Bu süreçte Turan Hocam’dan da bir ders almıştım. Bu vesileyle bir gün vâkıfa

gittim, çünkü hocamın derslerinin olmadığı zamanları vakıfta geçirmeyi tercih ettiğini duymuştum, bizzat hocamın elini öpmüş ve tanışma şerefine sahip olmuştum.

Bundan sonra hem öğrenimimle ilgili hem de Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı’ndaki kültürel ortamdan faydalanmak için vakit buldukça hocamı ziyaret etmeye başladım. Bizler için o günler heyecan doluydu. Çünkü Sovyetler Birliği’nin sallanmaya, muhalefet seslerinin yükselmeye başladığı günlerdi. Böyle bir ortamda hocamın yanına gelen-gidenlerin kalabalığından dolayı bazen hiç görümeden vakıftan ayrılmak zorunda kalıyordum.

Turan Hocamın ismiyle özdeş olan Türk Dünyası konusunda yani Turan heyecanında, en ufak bir ümitsizlik belirtisi olmadan son anına kadar devam ettiğini gördüm. İsmi ile idealinin özdeş olmasını Allah’ın bir takdiri olarak kabul ederdi. Bundan dolayı da sorumluluğunun olduğunu düşünür ve onu

en iyi şekilde yapmayı kendisine görev bilirdi.

Türk dünyası damgaları hakkındaki çalışmalarımı takip ediyor, beni teşvik ediyordu. Çalışmalarımın yeterince olgunlaştığını düşündüğümde **Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi**’ne makaleler yazmaya başladım. Bir gün kendilerini ziyaretimde “oğlum bize Türk Dünyası Damgaları konusunda konferans ver” dedi. Sonra devam ederek “ben o gün kemoterapiye gideceğim biraz gecikebilirim” demişti (Bilindiği gibi hocam hastaydı ve uzun zamandan beri kanser tedavisi görüyordu.). Hocam *siz zahmet etmeyin ben gerekeni yaparım, siz eve gidin dinlenin* dediğimde “oğlum ben burada dinleniyorum, evde dinlenemem ki” cevabını verdiğinde yüzümün kızardığını hissettim. Çünkü hocamdaki heyecanın bizlerde olmadığını düşünmüştüm.

Hocam “*Turan Birliği*”nin mutlaka gerçekleşeceğine inanır ve heyecan dolu çalışmalar yapar, bu konuda fikirler üretirdi. Onun saçtığı tohumların *Tuva*’da, *Hakasya*’da, *Kazakistan*’da, *Kırgızistan*’da, *Azerbaycan*’da yeşermeye başladıklarına bizzat şahit oldum.

Ayrıca katıldığım bazı bilgi şölenlerinde Türk Dünyasından gelen konukların Turan Hocamdan bahsetmeleri, ona selam göndermeleri, emeklerinin boşa gitmediğinin bir göstergesiydi. Bu heyecan veren örneklerle rağmen hocam “*Türkiye, bugün üzerine Türk Dünyası ile ilgili olarak yıkılan ağır yükün altında ezilmiş gözükmetedir*” demek zorunda kalmıştır. Çünkü konuya ilgi duyan herkesin gördüğü ve fark

ettiği gibi Türkiye Hükümetleri özellikle 2000'den sonra Türk dünyasını adeta unutmışlardır. Bundan dolayı, Türk Dünyası coğrafyasında ekonomik, enerji ve siyasi konularda ileriye dönük önemli adımlar atılırken, Türkiye adeta onları izlemek zorunda kalmıştır.

Turan Hocam bir yazısında bugün Türk Dünyasının en büyük ve acilen çözülmesi gereken üç probleminden bahsedirdi.

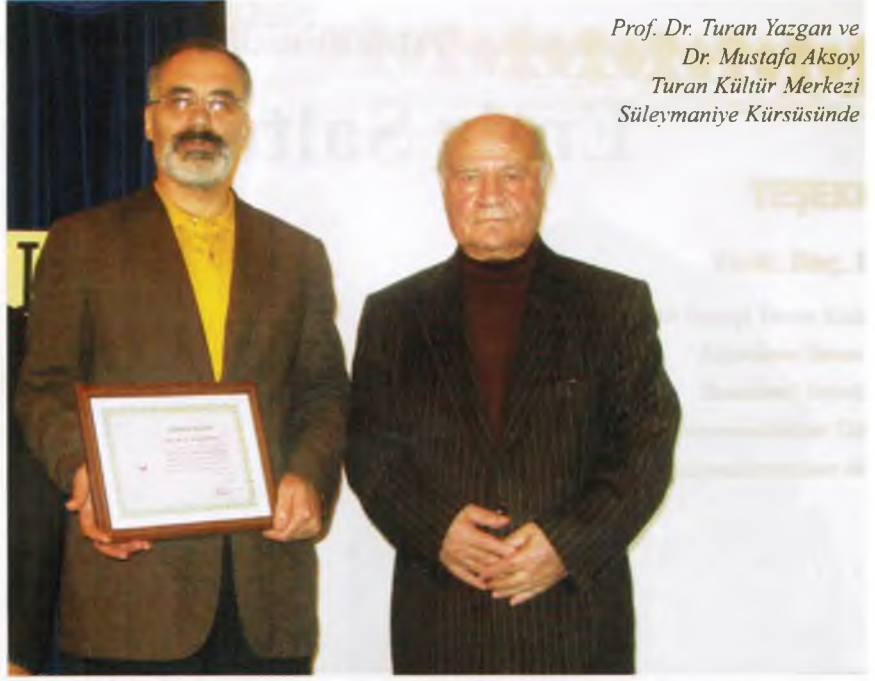
Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1. Dünya'da Türk milletinden başka birden fazla alfabe kullanan hiçbir millet yoktur. Türkler tek istisnayı teşkil ederler.

2. Kendi milletlerinin dışında hangi dinden olursa olsun başka isimler kullanan tek millet Türklerdir (Meselâ; Çuvaşların, Sakaların... isimleri).

3. İsmi kendi dilinden olsa da, bir yerine yabancı ek getiren tek millet Türklerdir (ov, ova ve i gibi).

Balkanlar, Suriye, Irak, İran, Kafkasya, Ukrayna, Rusya, Çin devletlerinin sınırları içinde yaşayan Türklerin sorunları ve kurtuluş yolları hakkında önemli tespitlerde bulunan hocam öncelikle, "Doğu Türkistan'ın mutlaka tamamen hür ve müstakil bir statüye kavuşturulmasını, soydaşlarımıza mezhep ırkçılığı uygulayan İran'ın da artık başka hesaplarla değerlendirilmesi gerekmektedir. Hazar çepçevre bir Türk gölüdür ve çevresi her yönüyle Türk vatanıdır. Bu arada Zengezur'un da Ermenilerden şu veya bu yolla Azerbaycan'a ulaşmamızı sağlayacak bir statüye kavuşturulması kısa vadeli bir hedef olarak düşünülmesi gerekir" diyerek Türklüğün acil sorunlarına vurgu yapar. Çözüm yolu olarak da "Balkanlardan itibaren Doğu Türkistan'ın doğu hududuna ve Saka eline kadar bütün olan Türk coğrafyasına bir tek şal örtülmelidir. Bu şalın üstünden geçecek bir İpek Kuşak tesis edilmelidir. Bu

Prof. Dr. Turan Yazgan ve
Dr. Mustafa Aksoy
Turan Kültür Merkezi
Süleymaniye Kürsüsünde

kuşak siyasî ve iktisadî bir kuşaktır. Şimdi Türkiye'ye düşen görev bu İpek Kuşağı gerçekleştirmektir" diyerek hedef belirler.

Hocam her zaman doğu ile batıyı karşılaştırıp Türklüğümüze vurgu yaparak Tanzimat'tan beri kimilerinin söylemlerine karşı "Avrupa'yla aynı bünyeye sahip olmayan ülkemiz, Avrupa'nın müesseseleri ve kanunlarıyla ne medenileşebilir, ne kalkınabilir ne de demokratikleşebilir" diyerek çözüm yolunun kendi kültür değerlerimizde aranması gerektiğini belirtip, her fırsatta bu hususa vurgu yapmıştır.

Hocam, hem şahsen olgunlaşmamızda, hem de kültürel bağlarımızı daha iyi tanıyıp sahip çıkmamızda, büyük emeklerin var. Biliyoruz ki, Türk dünyasını Türkiye'mizde tanıtıp konu hakkında konuşabiliyorsak, bunda doldurulması mümkün olmayan katkıların oldu. Çünkü devletimizden önce özel gayretlerinle tuttuğun uçakla, bir ekip oluşturarak Sovyetlerin dağılma sürecinde çok zahmetlerle Türk illerini ziyaret ederek, Türkiye Türkleri'ni bekleyen kardeşlerimizle kucaklaştın. Bu seyahatte nelerle karşılaştığınızı, özellikle sıfırın altındaki soğuk ortamda, Saka elindeki heyecanlı buluşmadaki anlatıklarınız kulaklarımda çınlıyor.

Hocam, mekânın cennet olsun, hakkını helal et. Eğer olurda bir daha Hakasya veya Tuva'ya gitmek kismet olursa, şükür namazı kıldığın Abakan - Kızıl arasındaki Turan ilinde senin adına şükür namaza kılacağıma söz veriyorum...

Son sözler hocamdan:

"Pantürkizm veya Turan idealinde benim yalnız olmam akıldışı bir ifadedir. Kötümser olmam hiç mümkün değildir. Ama geçen 15 yıl için üzgün olmam normaldir. Devletimizin politik, sosyal ve kültürel hatalarını içime sindirememem son derece normaldir. Daha pek çok şey üzüntülü olmamızı gerektirir ama asla ümitsiz olmamızı gerektirmez. Nehirlerin akışı Türk birliği yönündedir: Dil birliği, fikir birliği, işbirliği!... Pan-Türkizm, Turancılık, düşmanların iddia ettiği gibi duygulara dayalı bir hayalcilik değildir. Aklın emrettiği ve normal aklın bulduğu, bulması gereken, 'müşterek bir yol'dur".

Dipnot

* Fırat Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü'nde "Yusufzettin Köyünde Sosyo-Kültürel Değişme" (Haziran 1986) adıyla hazırladığım bitirme tezimdeki "yemlik" kavramı hakkındaki bölüm yayınlanan ilk makalem olup, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi'nde (Sayı 49, Ağustos, 1987) "Bir Kültür Kodu Olarak Yemlik", adıyla yayımlandı.
